

1 Pierādīšanas pienākums

1.1 Kādi ir pierādīšanas pienākuma noteikumi?

Noteikuma, saskaņā ar kuru tiesa iegūst pierādījumus tiesas sēžu laikā, pamatā ir Konstitūcijas 48. panta 2. punkts.

Attiecīgā gadījumā var prasīt, lai pierādījumus iegūst cita tiesa, vai arī pierādījumus var iegūt ārpus tiesas sēdes. Parasti tiesa informē tiesvedības puses par pierādījumu iegūšanu ārpus tiesas sēdes piecas dienas iepriekš. Tiesvedības pusēm ir tiesības būt klāt šādā pierādījumu iegūšanā.

Pusēm ir jānorāda pierādījumi, lai pamatotu savus apgalvojumus. Tiesa izlemj, kurus no norādītajiem pierādījumiem tā iegūs.

Izņēmuma kārtā tiesa papildus pušu iesniegtajiem pierādījumiem var iegūt citus pierādījumus, ja tas ir nepieciešams lietas izspriešanai.

Tiesa var nolemt, ka iegūtie pierādījumi ir jāpapildina vai jāiesniedz tai atkārtoti.

1.2 Vai pastāv noteikumi, kas atbrīvo noteiktus faktus no pierādīšanas pienākuma? Kādos gadījumos? Vai ir iespējams iesniegt pierādījumus, lai pierādītu, ka kāds juridisks pieņēmums, nav pareizs?

Izņēmumu par pierādījumu iegūšanu tiesas sēdes laikā piemēro tad, ja ir izpildīti nosacījumi lēmuma pieņemšanai bez mutiskas tiesas sēdes. Tas nenozīmē, ka šādos gadījumos pierādījumus neiegūst — tos iegūst, bet ārpus tiesas sēdes. Pierādījumu iegūšana pēc būtības ir līdzīga apgalvojuma pierādīšanai.

Minētie izņēmumi cita starpā ietver šādus gadījumus:

lietas izskatīšana pēc būtības, ja tiek veikts vienkāršs prasības priekšmeta juridisks novērtējums;

pušu apgalvotie fakti nav apstrīdēti, un strīda vērtība, neskaitot papildu izdevumus, nepārsniedz 2000 EUR;

pamatojoties uz pušu piekrišanu — ja tiek izdots maksājuma rīkojums, aizmugurisks spriedums vai spriedums par atzīšanu un ja apgalvojums tiek atsaukts.

Turklāt tiesas sēdes nav nepieciešams noteikt tiesvedībā par *in abstracto* izskatīšanu patērētāju lietās, kad tiek pasludināts aizmugurisks spriedums par labu patērētājam, strīdos par diskriminācijas novēršanu ar prasītāja piekrišanu, individuālos darba strīdos un ja tiek ierosināts izdot rīkojumu par steidzamu pasākumu.

1.3 Kādā apmērā tiesai ir jābūt pārliecinātai par kādu faktu, lai tā varētu pamatot savu spriedumu ar šo faktu?

Izvērtējot pierādījumus, tiesību akti principā nenosaka tiesai ierobežojumus attiecībā uz to, kā tai būtu jāizvērtē konkrētu pierādījumu patiesums. Tāpēc piemēro diskrecionāras pierādījumu izvērtēšanas principu. Tikai retos gadījumos likums nosaka tiesai konkrētus ierobežojumus pierādījumu izvērtēšanā, piemēram, tiesai jāuzskata par pierādītu jebkurš fakts, attiecībā uz kuru likumā ir ietverta atspēkojama prezumpcija, ja vien tiesvedībā netiek pierādīts pretējais — Civilkodeksa 133. iedaļa.

Tiesai ir saistoši Eiropas Savienības Tiesas lēmumi. Tai ir saistošs arī Konstitucionālās tiesas lēmums par to, vai konkrēts tiesību akts ir pretrunā Konstitūcijai, likumam vai starptautiskam līgumam, kas ir saistošs Slovērijas Republikai. Tiesai ir saistoši arī Konstitucionālās tiesas un Eiropas Cilvēktiesību tiesas lēmumi par pamata cilvēktiesībām un pamatbrīvībām. Turklāt tiesai ir saistoši kompetento iestāžu lēmumi, kuros atzīts, ka ir izdarīts noziedzīgs nodarījums vai maznozīmīgs nodarījums, vai cits administratīvs pārkāpums, par kuru soda saskaņā ar īpašiem noteikumiem, tomēr tiesai nav saistoši uz vietas pieņemti lēmumi par naudas sodiem.

Papildus tiesa var izskatīt jautājumus, kas ir citas iestādes lēmumu pieņemšanas kompetencē. Tomēr, ja kompetentā iestāde ir pieņēmusi lēmumu par šādu jautājumu, tiesa ņem vērā šādu lēmumu un iekļauj to sava sprieduma pamatojumā (iepriekšējo lēmumu ņemšana vērā).

2 Pierādījumu iegūšana

2.1 Vai pierādījumi vienmēr jāiesniedz kādai no lietas pusēm, vai arī atsevišķos gadījumos tiesnesis var iegūt pierādījumus pēc savas iniciatīvas?

Tiesvedības pusēm ir jānorāda pierādījumi, lai pamatotu savus apgalvojumus. Tiesa izlemj, kurus no norādītajiem pierādījumiem tā iegūs. Tiesa var arī pēc savas iniciatīvas iegūt pierādījumus, kuru pamatā ir publiski reģistri un saraksti, ja šādos reģistros un sarakstos ir norādīts, ka pušu apgalvotie fakti neatbilst patiesībai; citus pierādījumus pēc savas iniciatīvas tiesa neiegūst.

Tiesa pēc savas iniciatīvas var iegūt pierādījumus, lai noskaidrotu, vai ir izpildīti procesuālie nosacījumi un vai ierosinātais lēmums būs izpildāms, kā arī tā var iepazīties ar attiecīgajiem ārvalstu tiesību aktiem.

2.2 Ja kādas puses lūgums pieņemt pierādījumu tiek apmierināts, kas noteik tālāk?

Tiesa iegūst pierādījumus tiesas sēžu laikā, izņemot gadījumus, kad ir izpildīti nosacījumi, lai lēmumu varētu pieņemt bez mutiskas uzklaušanās.

Pusēm ir tiesības iesniegt savus apsvērumus par piedāvātajiem pierādījumiem un par jebkuriem iegūtajiem pierādījumiem.

2.3 Kādos gadījumos tiesa var noraidīt puses lūgumu pieņemt pierādījumu?

Tiesa izvērtē pierādījumus pēc saviem ieskatiem, katru pierādījumu atsevišķi un visus pierādījumus attiecībā citu pret citu, vienlaikus rūpīgi apsverot visus jautājumus, kas darīti zināmi tiesvedības laikā. Katra iegūtā pierādījuma ticamību var apstrīdēt, ja vien likumā nav paredzēts citādi.

Konkrētu ierobežojumu attiecībā uz pierādījumu diskrecionāru izvērtēšanu piemēro apelācijas tiesai un tiesai, kas izskata kasācijas sūdzības, gadījumos, kad apelācijas tiesai nav saistoši lietas fakti, kurus noskaidrojusi pirmās instances tiesa. Tādējādi tā var izdarīt atšķirīgu secinājumu par faktiem. Tomēr minētā tiesa nevar atkāpties no pirmās instances tiesas iegūto īpašo pierādījumu izvērtējuma. Tās izvērtējums par pirmās instances tiesas iegūtajiem pierādījumiem var atšķirties tikai tad, ja tā atkārtoti iegūst attiecīgos pierādījumus. Tomēr atšķirībā no pirmās instances tiesas tā var atšķirīgi izvērtēt pierādījumus, ko ieguvusi zemākas instances tiesa ar pieprasījuma saņēmējas tiesas starpniecību.

2.4 Kādi ir dažādie pierādījumu veidi?

Visu, kas var palīdzēt pienācīgi noskaidrot konkrēto jautājumu un ir iegūts tiesiskā veidā, izmantojot pierādīšanas līdzekļus, var izmantot kā pierādījumus. Pierādīšanas līdzekļi ietver pušu un liecinieku nopratināšanu, dokumentus, ekspertu ziņojumus, liecinieku-ekspertu liecības un pārbaudes. Ja pierādījumu iegūšanas veids nav īpaši paredzēts, to nosaka tiesa.

2.5 Kādas ir metodes, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, un vai tās atšķiras no metodēm, kādas izmanto, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, kas ir eksperti? Kādi ir noteikumi attiecībā uz rakstveida pierādījumu un eksperta atzinuma/viedokļa iesniegšanu?

Liecinieks ir persona, kura nav tiesa vai tiesvedības puse un kura liecina par faktiem, ko tā uztvērusi, izmantojot savas maņas. Tikai fiziskas personas var būt liecinieki.

Lietās, kas ir civiltiesu kompetencē, bieži ir vajadzīgi ekspertu atzinumi par faktiem, ko izmanto par pamatu lēmumu pieņemšanai par lietas būtību. Ja lēmuma pieņemšana par lietas būtību ir atkarīga no tādu faktu novērtējuma, par kuriem ir vajadzīgas eksperta zināšanas, tiesa ieceļ liecinieku-ekspertu. Šādā gadījumā tiesai jāieceļ liecinieks-eksperts pat tad, ja tiesnesim ir eksperta zināšanas, kas ļautu viņam novērtēt tiesvedības priekšmetu kā ekspertam. Šādas zināšanas nevar aizstāt faktu objektīvo novērtējumu, ko veic puse, kura ir neaizstājama ar iestādi, kas lemj par attiecīgajiem faktiem.

Tiesas pamatuzdevums ir pareizi formulēt jautājumus lieciniekam-ekspertam. Tiesai ir jāuzdod lieciniekam-ekspertam tikai jautājumi par faktiem, izvairoties no jautājumiem, kas saistīti ar eksperta atzinuma priekšmeta juridisko novērtējumu.

Tiesa var prasīt, lai liecinieka-eksperta atzinumu no jauna izskata cits liecinieks-eksperts vai zinātniska vai cita iestāde. Šāda otrā atzinuma priekšmets ir iepriekš iesniegtā atzinuma pārskatīšana. Dažkārt to dēvē par "pārskatīšanas atzinumu". Tiesa ekspertu atzinumus izvērtē tāpat kā jebkurus citus pierādījumus.

2.6 Vai kādas noteiktas pierādīšanas metodes ir nozīmīgākas par citām?

Tiesa izvērtē atsevišķu pierādījumu ticamību un patiesumu. Tiesību akti nenosaka tiesai ierobežojumus attiecībā uz to, kā tai būtu jāizvērtē konkrēti pierādījumi — tas ir pierādījumu diskrecionāras izvērtēšanas princips. Tomēr tiesas izvērtējuma apsvērumi nav patvaļīgi; tiesai ir jāņem vērā viss, kas ir darīts zināms tiesvedības laikā. Tiesai būtu jāņem vērā šādi fakti un pareizi jānosaka, kā tie ir savstarpēji saistīti. Tajā pat laikā tiesai nav saistoša nekāda atsevišķu pierādījumu nozīmīguma un pierādījuma spēka prioritāte.

2.7 Vai noteiktu faktu pierādīšanai ir obligāti jāizmanto noteikta veida pierādīšanas metodes?

Lietās, kurās tiesvedību var uzsākt bez attiecīga ierosinājuma, kā arī tiesvedībā, kas attiecas uz atļauju stāties laulībā, izcelšanās noteikšanu vai noliegšanu, adoptējamību un adopciju, un ar komercreģistru saistītās lietās tiesai ir jāiegūst papildu pierādījumi, kas vajadzīgi faktu noskaidrošanai, pat ja puses nav piedāvājušas šādus pierādījumus.

2.8 Vai lieciniekam saskaņā ar likumu ir pienākums sniegt liecību?

Jebkurai fizikai personai, kura tiek uzaicināta uz tiesu, ir jāierodas tiesā un jāliecina kā lieciniekam, tas noteikts Strīdus civilprocesa kodeksa 196. iedaļas 2. punktā. Šādai personai ir pienākums teikt taisnību un neko nenoklusēt. Tiesai jāinformē liecinieks par krimināltiesiskajām sekām nepatiesas liecības sniegšanas gadījumā un par viņa tiesībām atteikties liecināt.

2.9 Kādos gadījumos liecinieks var atteikties sniegt liecību?

Liecinieki var atteikties liecināt tikai tad, ja tādējādi viņi liecinātu pret sevi vai sev tuvām personām. Tiesa izlemj, vai atteikšanās liecināt ir pamatota. Liecinieki var atteikties liecināt arī tad, ja liecinot viņi pārkāptu grēksūdzes noslēpumu vai pienākumu ievērot tās informācijas konfidencialitāti, kas viņiem atklāta mutiski vai rakstiski kā personām, kurām uzticēta garīgā aprūpe, atbilstoši konfidencialitātes nosacījumam.

2.10 Vai pret personu, kura atsakās liecināt, var piemērot sankcijas vai likt sniegt liecību piespiedu kārtā?

Tiesa izlemj, vai atteikšanās liecināt ir pamatota. Tiesas lēmums nav pārsūdzams. Ja, neraugoties uz tiesas lēmumu, liecinieks atsakās liecināt, tiesa var piespriest viņam procesuālu naudas sodu.

2.11 Vai ir personas, no kurām nedrīkst iegūt liecības?

Tiesai persona, kura likumīgi pārstāv organizāciju, kas ir civilprocesa puse, vienmēr ir jānoskaidro kā šāda procesa puse, nevis kā liecinieks (Strīdus civilprocesa kodeksa 185. iedaļa).

2.12 Kāda ir tiesneša un pušu loma, uzklāstot liecinieku? Kādos apstākļos liecinieku var uzklāstot videokonferencē vai ar citu tehnisku līdzekļu palīdzību?

Pirms liecinieku nopratināšanas tiesai jāpārbauda viņu identitāti un jānoskaidro viņu saistība ar pusēm. Turklāt liecinieki ir jāinformē par liecības nozīmīgumu, viņu tiesībām un pienākumiem, krimināltiesiskajām sekām nepatiesas liecības sniegšanas gadījumā, kā arī par viņu tiesībām saņemt liecinieka atbildību.

Tiesa aicina lieciniekus loģiskā secībā izklāstīt visu, ko viņi zina par izskatāmo jautājumu. Tad tiesa uzdod lieciniekiem jautājumus, kas ir vajadzīgi viņu liecību papildināšanai un precizēšanai.

Lieciniekiem nedrīkst uzdot tendenciozus vai uzvedinošus jautājumus. Ja tiesvedības pusēm vai lieciniekiem-ekspertiem uzdod šādus jautājumus vai jebkādus jautājumus, kas attiecas uz lietas juridisko novērtējumu, tiesas priekšsēdētājs uzskata šādus jautājumus par nepieņemamiem. Tiesas priekšsēdētājs par jautājumu nepieņemamību lemj rīkojumā, ko neizdod un ko nevar apstrīdēt. Šāds rīkojums ir tikai daļa no tiesas sēdes stenogrammas. Ar tiesvedības pušu piekrišanu tiesa var rīkot mutisku uzklāstīšanu ar videokonferences vai citu komunikāciju tehnoloģiju starpniecību.

3 Pierādījuma izvērtēšana

3.1 Ja puse liecību ieguvusi nelikumīgi, vai tiesai ir kādi ierobežojumi sprieduma pieņemšanā?

Būtu jāatgādina, ka tiesību akti nenosaka tiesai ierobežojumus attiecībā uz to, kā tai būtu jāizvērtē konkrēti pierādījumi — tas ir pierādījumu diskrecionāras izvērtēšanas princips, kas paredzēts Strīdus civilprocesa kodeksa 191. iedaļā.

3.2 Ja esmu viena no lietas pusēm, vai mans paziņojums tiks uzskatīts par liecību?

Tiesa novērtē pušu un to advokātu, kā arī citu tiesvedībā iesaistītu personu darbības tikai pēc to satura, nevis pamatojoties uz to, kā šīs personas ir nodēvējušas šādas darbības. Pušu darbības reglamentē neformalitātes princips. Pusēm principā ir rīcības brīvība procesuālu darbību veikšanā — pušu liecībām ir vienāds juridisks spēks neatkarīgi no tā vai, tās tiek iesniegtas raksti vai kā mutisks izklāsts, kas ierakstīts protokolā, tomēr tām jābūt formulētām precīzi un tā, lai kļiedētu jebkādas šaubas par to patieso nodomu.

Lapa atjaunināta: 22/04/2022

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviešanas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietvertu vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.